

від Генерального до районного, вносити цим органам письмові інформації з конкретними пропозиціями зі зміцнення правопорядку, розроблення та здійснення програм попередження правопорушень (такі пропозиції можуть бути включені й Генеральним прокурором у свою доповідь); брати участь у розгляді інформації, обговоренні доповіді, проектів програм і ходу їх реалізації, інших питань організації боротьби зі злочинністю й іншими правопорушеннями; давати висновок щодо суперечності проектів правових актів вищих органів влади чинному законодавству. Обов'язок інформувати населення про стан законності відповідає повноваженням прокурора з опрелюдження матеріалів розслідуваних кримінальних справ і прокурорських перевірок, викристання ЗМІ для доведення до населення офіційної позиції з того чи іншого питання дотримання законності й правопорядку.

Таким чином, попередження прокуратурою правопорушень у галузі дотримання законності органами внутрішніх справ України являє собою її самостійний загальний обов'язок, що випливає з чинного законодавства, та виражається в наданні допомоги органам державної влади й місцевого самоврядування щодо вирішення завдань організації боротьби зі злочинністю, загальної профілактики злочинів та інших правопорушень, запобігання порушенням законності при виданні правових актів шляхом систематичного інформування прокуратурою органів державної влади й місцевого самоврядування, а також населення про стан законності; їх участі в підготованні й здійсненні регіональних і місцевих програм заходів щодо зміцнення правопорядку й попередження правопорушень.

Досліджувана функція реалізується прокуратурою за такими напрямками: інформування про стан законності органів влади й місцевого самоврядування; інформування населення; участь у підготованні комплексних програм; виконання передбачених ними заходів, у тому числі участь у правовому вихованні громадян; участь Генерального прокурора в законопроектній роботі вищих органів влади й у процедурі прийняття ними нормативних правових актів.

Стаття надійшла до редколегії 17.06.2006 р.

О.М. Коротков

НАСЕЛЕННЯ ЯК ОДНЕ З ДЖЕРЕЛ ОТРИМАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ СПІВРОБІТНИКАМИ МІЛІЦІЇ

Співробітники міліції у своїй роботі широко використовують різноманітну інформацію, яка розташовується, як в системі органів внутрішніх справ, так і за її межами, в інших соціальних сферах. Порядок роботи з інформацією, її сучасність, вірогідність та повнота допомагають співробітникам

кам ОВС більш ефективно вирішувати поставлені перед ними задачі у боротьбі зі злочинністю та охороні громадського порядку¹.

Згідно з законом України "Про інформацію", під інформацією розуміється документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі².

Більшість кримінальної інформації необхідної для боротьби зі злочинністю працівники міліції отримують від населення.

Проблема взаємовідносин населення з міліцією дуже важлива в практичному плані. Як свідчать вітчизняні науковці-юристи: Бандурка О.М., Босхолов С.С., Джафарова О.В., Долженков О.Ф., Запорожцева Г.Є., Поволоцький О.В., Ярмаш Х.П., Ярмиш О.Н. та зарубіжні – Морган Р., Нейбурн Т., Ноель-Нойман Е., Осіпов Ю.І., охорона громадської безпеки, забезпечення прав та свобод громадян, боротьба зі злочинністю не можуть виконуватись ефективно без підтримки з боку населення.

В статті 3 Конституції України підкреслюється, що життя, права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст, спрямованість діяльності держави³. Відповідно, розробляються та втілюються в життя нові принципи взаємодії між населенням і державними органами влади, в тому числі, з правоохоронними органами: принципи добровільності, гуманізму, справедливості, конкретності⁴.

В наш час, при взаємодії населення та правоохоронних органів все частіше використовуються новітні технології, наприклад мережа Інтернет.

За допомогою цієї мережі можливо не тільки отримувати інформацію з серверів, web-сайтів та web-сторінок, але й використовувати можливості спілкування за допомогою "chat"-ів і електронної пошти (e-mail).

Один із засобів отримання інформації співробітниками міліції від населення – це надходження її на спеціалізовані інформаційні Web-сайти, наприклад, <http://magnolia-tv.com>, <http://ugro.spb.ru>, <http://www.centrmia.gov.ua> та інші⁵. Крім того на цих Web-сайтах люди можуть ознайомитись з інформацією про криміногенний стан в країні та деякою іншою інформацією (відомостями про осіб, які знаходяться в розшуку, безвісті зниклих, які не можуть надати інформацію про себе; скоєні злочини та ін).

¹ Див.: Босхолов С.С. Информационное обеспечение деятельности органов внутренних дел в сфере борьбы с преступностью. – М.: МВШ МВД СССР, 1987. – С. 7.

² Див.: Закон України "Про інформацію" від 02.10.1992 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.

³ Див.: Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

⁴ Див.: Взаимодействие милиции и населения: к итогам харьковского эксперимента. – Х.: Науч.-т. внутр. дел, 2003. – С. 3.

⁵ Див.: Коропатов О.М. Деякі можливості використання мережі Інтернет для розслідування та розкриття злочинів на транспорті // Матеріали постійного діючого семінару (25-26 вересня 2002 року) Організаційно-правові засади боротьби з правопорушеннями на транспорті. – Одеса: ОЮІ НУВС. – 2002. – С. 53.

Чергові частини РВВС повинні мати свої Web-сайти з окремою сторінкою фіксації заяв, скарг та пропозицій громадян, а також інформацією про події (у 2003 році в Україні розроблен офіційний web-сайт МВС України: <http://www.centrmia.gov.ua> та діють інформаційні web-сайти деяких служб ОВС). На цьому сайті громадяни зможуть знайти при необхідності зразки документів, які необхідно заповнити в різних випадках і надіслати не виходячи з дому, що прискорило б роботу та зменшило час очікування. Один недолік цього процесу – тяжко встановити достовірність індивідуальних ознак відправника. (Для більшої індивідуальності надісланих документів пропонує внести до графі "індивідуальні данні особи" внести графу "номер та серія паспорта" особи, яка надсилає документ).

Наступний засіб передачі інформації від особи працівнику міліції, наприклад дільничному інспектору міліції, – це використання раніш оговореного "chat"у (chat – англ. "розмова"), тобто "спеціального каналу"¹ в мережі Інтернет. В "chat"і можливо поспілкуватися на різні теми, в тому числі співробітнику міліції отримувати кримінологічну інформацію від громадянина. На мій погляд застосування "chata" можна використовувати в наступних напрямках: перше, створення спеціального "chat"а для передачі інформації та її обговорення. Гідність цього напрямку полягає в тому, що в раніше оговорений час декілька людей можуть обмінятися інформацією за декілька хвилин, при цьому особи які спілкуються знаходяться на значній відстані одна від одної. Значний недолік використання такого "chata" полягає в тому, що користувач, який випадково зайшов в "chat" може стати свідком спілкування. Другий напрямок- використання загальнодоступних "chat"-ів, наприклад, <http://chat.bigmir.net>, в визначений період часу, коли відвідувачів не дуже багато, з використанням заздалегідь оговорених імен (піві), кольорів створення повідомлення, кодових фраз і знаків-іконок. Для більшої конфіденційності, практично в будь-якому "chat" використовується функція private (англ. особистий, приватний)², де спілкування проходить практично один на один.

Для одержання інформації від населення можливе застосування і спеціально створених поштових скриньок, наприклад, на доменних адресах поштового серверу: www.mail.te.net.ua, www.ukr.net.ua та ін.

Найпоширеніша послуга мережі Інтернет- електронна пошта. Сьогодні свою адресу в системі електронної пошти мають сотні мільйонів осіб. Вартість пересилання електронного листа значно нижча ніж звичайного. Крім того, повідомлення, передане електронною поштою, доходить до адресата

¹ Закон України "Про інформацію" від 02.10.1992 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.

² Див.: Англо-руський і русско-англійський словарі / Сост. А.А. Кадук. – К.: А.С.К., 2000. – 800 с.

протягом кількох хвилин, тоді як звичайний лист він одержує через кілька днів, а то й тижнів¹.

Електронна пошта (E-mail) є одним із перших найпоширеніших серверів Інтернету. Вона забезпечує обмін поштовими повідомленнями з будь-яким абонентом цієї мережі. Існує можливість відправляти як текстові, так і двійкові файли. Електронна пошта є найдешевшим і доступним Інтернет-сервісом в Україні.

Поштові сервери одержують повідомлення від клієнтів і пересилають їх по ланцюжку до поштових серверів адресатів, де ці повідомлення накопичуються. При встановленні сполучення між адресатом і його поштовим сервером за командою передаються повідомлення, що надійшли на комп'ютер адресата².

Інформацію на ці поштові ящики (e-mail), можна передавати з любых інших поштових ящиків різних поштових серверів (разових, нещодавно створених та багаторазового використання, постійних адрес, що також цілком зручно і головне практично небезпечно для людини, яка надає інформацію). Якщо людина остерігається за своє життя, вона може передати інформацію з поштової скриньки, створеної за декілька хвилин до передачі (на створення поштової скриньки середньому затратується від 5 до 20 хвилин). При роботі з поштовими скриньками конфіденціальність і конспірація гарантується з високим ступенем (по-перше, адреса складається з імені одержувача (поштової скриньки), знака @ та доменної адреси поштового сервера (локальної мережі), до якого приєднано одержувача³; наприклад, kosoma@ukr.net.ua, по-друге присутність пароля до поштової скриньки (password), робить їх практично недоступними для швидкого "відчинення".

Наведені приклади використання мережі Інтернет для передачі криміногенної інформації, частково використовуються на практиці: Web-сторінки, рідше "chat", що вказує на актуальність розглянутої теми.

В завершенні вкажемо переваги приведених засобів отримання і передачі інформації від представників населення працівниками ОВС:

- дешеве і майже моментальне надсилання повідомлень;
- не витрачається час на візити до службових осіб із дрібних питань;
- електронний лист одержувач із більшою ймовірністю прочитає особисто;
- людина, що пише лист, не відчуває себе настирливою;
- можна задавати списки розсилання, псевдоніми (alias) вести адресні записники;

¹ Див.: Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології: Підручник / За ред. д-ра економічних наук, професора О.І. Пушкаря. – Київ, Видавничий центр "Академія", 2003. – С. 619.

² Див.: Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології: Підручник / За ред. д-ра економічних наук, професора О.І. Пушкаря. – Київ, Видавничий центр "Академія", 2003. – С. 624.

³ Див.: Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології: Підручник / За ред. д-ра економічних наук, професора О.І. Пушкаря. – Київ, Видавничий центр "Академія", 2003. – С. 631.

- можна передавати війкові файли (схеми, ілюстрації, програми, архіви тощо);
- відправник від отримувача інформації може бути практично на будь-якому відстані;
- виключає психологічний тиск, який може здійснюватися при візуальному контакті;
- забезпечується висока ступінь безпеки особи, яка надсилає інформацію;
- встановити, місце особи, яка передає інформацію за 5-10 хвилин практично неможливо.

Стаття надійшла до редколегії 20.06.2006 р.

В.В. Коваленко

ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ПІДХОДУ ДО ВИЛУЧЕННЯ СЛІДІВ ПРИ ОГЛЯДІ МІСЦЯ ПОДІЇ

При скоєнні злочину відбуваються певні зміни зовнішнього середовища, в результаті чого утворюються матеріальні й ідеальні сліди. У механізмі слідоутворення, як відомо, беруть участь мінімум два об'єкти – слідоутворюючий і слідоприймаючий.

З урахуванням того, що причинно-наслідковий зв'язок характеризується однобічною спрямованістю, доведення тотожності завжди зводиться до встановлення слідоутворюючого об'єкта. У момент учинення злочину – наприклад, при зламуванні перешкоди на ній залишаються статичні чи динамічні сліди знаряддя злому. Водночас на застосовуваному знарядді злому залишаються частки фарби, деревини, пилу і т. ін., що відокремилися від перешкоди. "У той момент, коли шуканий об'єкт, впливаючи на речову обстановку, відобразив на ній свої властивості, він сам, унаслідок взаємодії і закону взаємодії сприйняв, у тій чи іншій формі властивості тих реальних предметів, з якими він контактував, взаємодіяв. Це означає, що для цілей пізнання тотожності невідомого об'єкта важливо вивчити не тільки прямі ідентифікаційні зв'язки, що виникли в процесі відображення його особистих властивостей на предметах навколишнього оточення, але і зворотні ідентифікаційні зв'язки, які об'єктивно виникли в процесі взаємодії, а значить, і взаємодії властивостей предметів навколишнього оточення на об'єкті, що ототожнюється"¹, – зазначає М.Я. Серай. Такий підхід значно розширює коло матеріальних утворень, які дозволяють відтворювати механізм події.

¹ Серай М.Я. Методология судебной идентификации. – К.: РНО МВД УССР, 1970. – С. 108.